

ložaj, ki jim po značaju in sposobnostih pripada.«

Grupa nastopajočih gluhih se je v letih 1936—1940 30-krat predstavila slišiči javnosti v vseh večjih krajih Slovenije. Dvorane so bile, kot smo že omenili, vedno polne poslušalcev, ki so nemo spremljali dogajanje na odru in se zamislili nad krivicami in zapostavljanjem gluhih v javnem življenju. Ledeni zid izolacije je bil prebit in vzpostavljen most med slišičimi in gluhihimi. Zanimiv je tudi podatek, da je gluhi Ciril Sitar govoril marca 1937 na ljubljanskem radiu. Precej verjetno je, da je bil Ciril Sitar med prvimi glušci, ki so sploh kdaj govorili po radiu. Jugoslovansko časopisje, npr. »Politika«, je zapisala: »Prvi gluhonemi je govoril preko radia.« To je bil, lahko rečemo, lep začetek za naše slovensko slušno in govorno prizadete, ki so na ta način vse bolj »zavpili« v svet o svojem družbenem položaju. Po drugi svetovni vojni, 14. oktobra 1945, je bila v Zagrebu ustanovljena Zveza gluhih Jugoslavije, njen prvi predsednik pa je bil pokojni

Ciril Sitar. Na podlagi statuta zvezne organizacije so 20. aprila 1947 ponovno ustanovili Društvo gluhih Slovenije. Tako se je tudi po vojni zelo uspešno nadaljevala kulturna dejavnost v okviru tega društva. In danes nastop gluhih na odru ali celo v radiu ni tako osamljena stvar kot nekdanj, niti ni gluhih več potrebna taka oblika borbe za svoje osnovne življenjske pravice.

LITERATURA

1. Stirideset let gluhonemnice v Ljubljani Ljubljana 1940, str. 30, 108, 154—168. — 2. Sedemdeset let Zavoda slušno in govorno prizadetih v Ljubljani, Ljubljana 1970, str. 10, 11. — 3. Kronika Učnih delavnic (1948—1973), Ljubljana 1973, str. 12, 13. — 4. Jubilejni zbornik centrov za usposabljanje slušno in govorno prizadetih v Ljubljani, Ljubljana 1975, str. 24, 58. — 5. Emil Ulaga: Vinko Rupnik (in memoriam), Prosvetni delavec, 1975, str. 8, št. 12. — 6. Nada Terglec: Vinko Rupnik (in memoriam), Spec. škola XXIV./5-6, 1975, str. 482 in 483.

UPRAVA, OBNOVA IN PRESKRBA NA JESENICAH OD OSVOBODITVE DO KONCA LETA 1945

JANEZ KOPAC

Nova ljudska oblast se je začela oblikovati med narodnoosvobodilno borbo z ustanavljanjem in delovanjem odborov OF in voljenih narodnoosvobodilnih odborov.

Mestni odbor OF Jesenice je že 10. maja 1945 od predstavnikov predvojne mestne občine Jesenice prevzel pisarno in posle občinske uprave. Pri tem aktu so bili navzoči predstavniki mestnega odbora OF in predvojne mestne občine.

Predstavniki mestnega odbora OF:

Alojzij Furlan: sekretar mestnega odbora OF;

Viktorija Medje: organizacijska sekretarka OF;

Kristina Malej: organizacijska sekretarka Slovenske protifašistične ženske zveze (SPŽZ);

Emil Lah: narodna zaščita;

Jože Reichman: odsek za prehrano in finance;

Marija Talar: tajnica mestnega odbora OF;

Pavla Kolenc: članica mestnega odbora OF;

Ivan Brišar: član okrajnega odbora OF Jesenice;

Kristina Bregant: članica okrajnega odbora OF Jesenice;

Jožef Svetina: član okrajne narodne zaščite Jesenice.

Predstavniki predvojne občine Jesenice:

ing. Kurt Hofmann: župan;

dr. Vinko Zalokar: tajnik.

Na sestanku so sklenili, da se prevzame vsa imovina stare mestne občine Jesenice in vsi uradni spisi ter sezname, ki so nastali med upravnim poslovanjem občine do 10. maja 1945. Župan je izjavil, da imovino odajajo, prevzemniki pa so soglašali z njegovo izjavo in jo prevzeli v nadaljnje upravljanje.

Zaradi odsotnosti občinskega knjigovodje ta dan niso dokončno opravili primopredaje. Pregledali in prevzeli so le gotovino v občini.

ski blagajni, ki je znašala 5358,43 RM, in blagajno komisije za utrditev nemštva, ki je izkazovala 4669,45 RM gotovine.

Zastopniki ljudske oblasti so zahtevali natančen pregled občinskih finančnih knjig. Zlasti so želeli biti seznanjeni s stanji občinskih denarnih fondov ter s stanjem vlog v Okrajni hranilnici v Radovljici. Na seji so sklenili, da predstavnikom predvojne mestne občine še ne bodo dali dokončne razrešnice.

Župan ing. Kurt Hofmann je dobil popolno razrešnico na seji 4. junija, ko so podrobno pregledali stanje občinskih financ. Premoženjsko stanje mestne občine Jesenice, ki so ga izkazovali zaključki finančnih knjig na dan 4. maja 1945, je znašalo 717.431,42 RM. Del premoženja je predstavljala gotovina v občinski blagajni. Drugi del pa so sestavljali fondi, ki so nastali iz viškov proračunskih let 1942 in 1943 ter so bili naloženi na posebnih hranilnih knjižicah pri Okrajni hranilnici v Radovljici. Fondi so bili vezani namensko in časovno. To so bili: fond za obratno poslovanje, fond za vodovod, fond za razširitev pokopališča, fond za obnovitev meščanske šole, fond za nakup velikih gasilnih naprav, fond za mestno klavnico, fond za odplačilo posojil, fond za obnovo cest, fond za novo športno igrišče, fond za nakup parcel za obnovo cest in fond za splošno izravnavo proračunov. Skupna vsota na fonde naloženega denarja je znašala 247.743 RM.

Nekaj denarja je bilo naloženega tudi v ljubljanskih denarnih zavodih.

UPRAVNA ORGANIZACIJA

Območje mestnega odbora OF je bilo razdeljeno na kvarte, v katerih so delovali odbori OF. Mestni odbor OF je bil podrejen Okrajnemu odboru OF Jesenice, okraj pa je spadal v Okrožje Ljubljana.

Mestni odbor OF se je sestel na prvi seji 12. maja 1945. Sestavljali so ga isti člani, kot so bili navzročni pri primopredaji 10. maja. Z namenom, da bi poslovanje mestnega odbora OF potekalo kar najbolj organizirano, so že na prvem sestanku določili uradne ure za stranke (vsak dan od 8.—12. ure in od 14.—18. ure, v sobotah od 8.—12. ure), na drugi seji 21. maja pa so ustanovili prve odseke:

- gradbeni odsek;
- socialni odsek;
- delovni odsek;
- prehranjevalni odsek.

Nekaj dni kasneje so ustanovili še stanovaljsko komisijo. Predvideno je bilo, da se bodo ustanovili še drugi odseki, če se bo pokazala potreba.

V začetku junija 1945 so po kvartih postavili pisarne z enim zaposlenim. Vsak kvart je moral imeti kurirja, ki je skrbel za zvezo med kvarti in mestnim odborom OF. Poskušali so urediti tudi pisarniško poslovanje.

Na seji 10. junija so člani mestnega odbora OF poročali o pregledih po kvartih. Ugotovili so, da odbori OF po kvartih v glavnem delajo dobro. Težave pri njihovem poslovanju pa je povzročalo dejstvo, »... da se nekateri prosilci obračajo direktno na nadrejena mesta mimo odborov in da tam dosežejo dovoljenja, za katera so bili pri odbori odbiti...«. Na tak način so nekateri ljudje prišli do potnih dovolilnic, živilskih dodatkov itd. Tako poslovanje je rušilo avtoriteto odborov OF po kvartih.

Prav tako tudi ni bila rešena kompetenčna pristojnost med Okrajnim odborom OF Jesenice, mestnim odborom OF Jesenice in Narodno zaščito, kar je vodilo do nezadovoljstva med prebivalstvom.

Avgusta 1945 so bile splošne volitve v narodnoosvobodilne odbore, na katerih so izvolili tudi mestni narodnoosvobodilni odbor Jesenice (MNOO), ki se je konstituiral na seji 22. avgusta.

Novi odbor so sestavljali:

Ivan Brišar: sekretar,
Vinko Genussi: tajnik,
Peter Prevec: finance,
Srečko Sorli, Jakob Pretnar: trgovina in preskrba,
Jože Stražišar: socialno skrbstvo,
Vinko Genussi: gradnje,
Franc Rozman, Slavko Demšar, Viktorija Bregant: notranji odsek,
Pepca Perko, Franc Škrl: prosveta,
Jakob Pretnar: obrt,
ing. Viktor Kotnik: industrija,
dr. Franc Bergelj: zdravstvo,
Albin Noč, Andrej Smolej: kmetijstvo,
Viktorija Bregant, Janez Bizjak: stanovaljske zadeve.

V tem času so začeli izdajati osebne izkaznice in podrobneje urejati kartoteko prebivalstva. Dogovarjali so se tudi o prenosu matičnih knjig za območje Jesenic iz Radovljice, kamor so jih leta 1941 prenesli Nemci.

Na sestanku 12. decembra je predsednik mestnega narodnoosvobodilnega odbora Ivan Brišar zaprosil za razrešnico, ker je pre-

vzel vodstvo Okrajnega narodnoosvobodilnega odbora. Do nadomestnih volitev, ki so bile predvidene za januar 1946, je bil kot začasni predsednik imenovan Vinko Genussi, tajnik pa je postal Franc Skrl.

OBNOVA IN KOMUNALNA UREDITEV

Mesto je bilo porušeno, zato je bilo treba čimprej začeti z obnovitvenimi deli. Mestni odbor OF je 12. maja pozval prebivalce na javna dela za odpravo posledic vojne. Zlasti je bilo treba obnoviti javne stavbe in vse naprave mesta, ki so služile splošni koristi. Vodovodne naprave so bile poškodovane na 17 mestih, prav tako pa sta bili močno poškodovani kanalizacija in električna napeljava.

V mestu je primanjkovalo delavcev za obnovitvena dela, zato je mestni odbor OF sklenil, naj komanda mesta odredi večje število vojnih ujetnikov. Posebno so bili zaželeni t. i. profesionalci, to je gradbinci in drugi obrtniki. Na sestanku 12. maja so se dogovorili, da mora pri odstranjevanju ruševin, čiščenju prometnih žil in pri zapisovanju bombnih lijakov sodelovati tudi mladinska organizacija. Da bi se povečalo število delavcev pri obnovitvenih delih, je mestni ob-

lastni organ izdal poziv o mobilizaciji vse delovne sile v mestu. Že na samem začetku obnovitvenih del so se pokazale velike težave, saj niso imeli na razpolago dovolj prevoznih sredstev za odvoz ruševin. Komanda mesta je morala določiti primerno število zaplenjenih vozil za potrebe mestnega odbora OF.

21. maja so pri mestnem odboru OF ustanovili gradbeni odsek, ki je prevzel vodstvo pri obnovitvenih delih.

Bližnji Titov rojstni dan so nameravali praznovati čim bolj delovno. Ljudska oblast je pozvala »... vse dela zmožno prebivalstvo, da se dne 25. maja ob 8. uri zjutraj javi na delo s potrebnim orodjem za čiščenje ruševin bombardiranega dela Jesenic...«. Vozniki so se morali javiti s primernimi vozovi za odvoz težkega materiala. Zborna mesto je bilo pred pokopališčem.

Težave s prevozom ruševin so povzročile, da so očiščevalna dela v mestu potekala zelo počasi. Gradbeni odsek je dobil pooblastilo, da se poveže z železniško upravo, ki naj odstopi nekaj vagonov, na katere bi odlagali material.

V okvir očiščevalnih akcij je spadalo tudi zbiranje starega železa po mestu, ki so ga

Zatrpane jeseniške ulice po končanem bombardiranju aprila 1945 (Fototeka Gorenjskega muzeja v Kranju)

oddajali v predelavo Kranjski industrijski družbi.

Konec junija se je število delavcev pri obnovi občutno zmanjšalo. Vojaška oblast je iz Jesenic odpeljala večje število vojnih ujetnikov. Posledice so se takoj pokazale, posebno ker je bilo med ujetniki veliko gradbenih delavcev in obrtnikov. Mestni odbor OF je interveniral pri Okrajnem odboru OF in zahteval, da okrajni forumi posredujejo pri Kranjski industrijski družbi, da bi odstopila nekaj strokovnih delavcev. Zaželjeni so bili predvsem zidarji, mizarji, pleskarji in kleparji.

Konec avgusta so odborniki mestnega narodnoosvobodilnega odbora razpravljali o regulacijskem načrtu, to je o urbanističnem načrtu Jesenic. Menili so, da je s tem v zvezi treba razmisliti o premestitvi pokopališča, o javnem kopališču in javnih sanitarijah.

Konec avgusta je Jesenice obiskal minister za gradnje. Jeseničane je obvestil, da je slovenska vlada že odobrila 3.000.000 din kredita za najnujnejša popravila in nove gradnje na Jesenicah. Do 27. septembra, ko je bila seja mestnega narodnoosvobodilnega odbora, je ministrstvo za gradnje že nakazalo 1.000.000 din dotacije. S tem denarjem so krili plače delavcem pri obnovi mesta za mesece junij, julij in avgust.

Oktober so razpravljali o potrebnih kreditih za nadaljnja najnujnejša vzdrževalna dela. Mestni narodnoosvobodilni odbor je odobril nekaj kredita.

Na isti seji so sprejeli tudi pravilnik o pobiranju gradbenih taks na področju mestnega narodnoosvobodilnega odbora Jesenice.

Pri obnovitvenih delih in gradnjah je primanjkovalo vseh vrst gradbenega materiala. Posebno občutno je bilo pomanjkanje okenkega stekla, saj so bila zaradi bombnih napadov razbita skoraj vsa okna. Težavo je mestni narodnoosvobodilni odbor poskušal rešiti z neposrednimi stiki z Okrožnim narodnoosvobodilnim odborom Ljubljana.

Do konca leta je Jeseničanom z udarniškim delom uspelo za silo popraviti vodovod, kanalizacijo in električno instalacijo. Uredili so tudi nekaj hudourniških voda.

PRESKRBA

Najtežja naloga, s katero se je prve povojne mesece srečeval mestni odbor OF, je bila preskrba prebivalstva s hrano, obleko in kurjavo.

Na prvi seji mestnega odbora OF 12. maja se je razvila široka razprava o prehrani pre-

bivalstva. Pomanjkanje živil je grozilo z lakoto. Na sestanku so sprejeli sklep, da bodo organizirali javne kuhinje, ki so jih namestili po nekaterih gostilnah. Postavili so jih na Hrušici, na Javorniku, na Koroški Beli, pri Svetem Križu, na Jesenicah pa so jo uredili v tovarniškem kazinu in še nekaterih gostilnah.

Kmalu se je pokazalo, da je kapaciteta kuhinje v tovarniškem kazinu premajhna. Tu so se hranili predvsem delavci Kranjske industrijske družbe. Kuhinja je lahko priskrbela le 350 obrokov hrane. Odborniki so predlagali, naj se kazina razbremenj tako, da bodo za delavce železarne odprli tovarniško kuhinjo.

Maja je bilo že organizirano delo v klavnici. Pred zakolom je živino moral pregledati oglednik mesa.

Mestni odbor OF je imel na zalogi nekaj živil. Z namenom, da bi jih pravično razdelili med prebivalstvo, so sredi maja sklenili, da bodo popisali prebivalstvo po družinah. Vsak hišni poglavar je moral podpisati izjavo, v kateri je navedel, koliko časa bo prebival s svojimi živili in katera živila mu manjkajo. Na osnovi popisov so predstavniki mestnega odbora OF določili koliko in katera živila bodo posamezne družine lahko dobile.

Pomembno je bilo, da je oskrbovanje s hrano potekalo čim bolj organizirano, zato so na seji 21. maja poleg drugih odsekov ustanovili tudi prehranjevalni odsek.

Oblastnim organom je veliko težavo povzročala skrb za prehrano povratnikov, ki so bili izseljeni in internirani. Skrb zanje so poverili odborom OF po kvartih.

Pri razdeljevanju živil je prihajalo tudi do nepravilnosti. Na sestanku mestnega odbora OF 24. maja so opozorili, da mleka in kruha ne delijo po vseh kvartih enako. Poudarili so, da morajo upravičencem povsod deliti enake količine mleka za otroke, bolnike in starčke. Prav tako se ne sme več dogajati, da v enem delu Jesenic delijo za isto obdobje po pol kilograma kruha, na drugem koncu mesta pa le po četrt kilograma. Kruh naj se po možnosti deli vsak dan.

Pregled zapečatenih praznih stanovanj je pokazal, da je v njih tudi hrana. Da se ne bi pokvarila, je Narodna zaščita morala poskrbeti, da so živila pobrali in jih razdelili po trgovinah.

Konec maja so prispele nove živilske nakaznice za naslednja dva tedna. Ljudem so jih razdelili na sedežih odborov OF v kvartih. Trenutno so zaloge hrane za razdelitev na osnovi živilskih kart še zadostovale, niso pa imeli uskladiščenih živil za vnaprej. Posebna

zahteva je bila, da se hrana deli le tako in toliko, kolikor je bilo označeno na nakaznicah, »... z izjemo, da se zakuha ne da onim odraslim osebam, katere imajo na zalogi fižol in krompir...«.

Na seji 30. maja so ugotovili, da oskrba s hrano na Jesenicah ni urejena, za kar je bila kriva neredna dobava živil. Člani odbora so zahtevali, da se priskrbi in uskladišči vsaj toliko hrane, da bo zaloga zadostovala za dva tedna vnaprej.

Med prebivalstvom se je širilo nezadovoljstvo, ker so iz časopisnih vesti ugotovili, da so pri prehrani precej velike razlike med Ljubljano in Gorenjsko. Zahtevali so, da se uredi preskrba povsod enotno.

Pogoste so bile težave zaradi neredne in prekasne dostave živilskih nakaznic na Jesenice. Tudi trgovine niso bile enako založene, zato prebivalci posameznih kvartov niso mogli dobiti nekaterih živil. Zlasti je primanjkovalo maščob.

Konec junija so začeli uvajati posebne karte za delavce, ki so opravljali težaška dela. V začetku julija je bila hrana zanje že uskladiščena.

Dodatne karte za živila so dobile tudi porodnice, vendar samo na osnovi zdravniškega potrdila. Za dodatne obroke hrane niso veljala potrdila babic.

Junija je bilo čutiti pomanjkanje mesa in maščob. Na karte za meso je mestni odbor OF dovolil prodajati moko, ki so jo imeli nekaj na zalogi. Višji organi oblasti so prepovedali klanje telet. Smeli so klati le eno leto staro živino. Mestni odbor OF je bil mnenja, »... da se s tem živinoreji dela večja škoda, kakor če bi dovolili klanje telet, ki za rejo niso primerna...«.

Na sestanku 26. junija se je razvila razprava o pomanjkanju mesa. Menili so, da Jesenice same ne bodo zmogle kriti potreb po mesu. Bolje kot mesto so bili z mesom in maščobami preskrbljeni okoliški kraji, kjer so kmetje klali svojo živino. Člani mestnega odbora OF so ugotovili, da so v Ljubljani pomanjkanje svežega mesa nadomestili s konzerviranim mesom. Postavili so vprašanje, »... zakaj se to ni zgodilo tudi na Jesenicah, ki so industrijski kraj in bi moral biti posebno dobro oskrbovan z živilskimi potrebščinami...«. Predstavniki Okrajnega odbora OF je pojasnil, da se bo prehrana v ljubljanskem okrožju izenačila in da bodo pri preskrbi z živili imeli prednost industrijski kraji.

Odborniki tudi niso mogli razumeti, da so v Ljubljani in še v nekaterih krajih povratniki iz nemških taborišč kot dodatek dobili

nekaj kilogramov moke, na Jesenicah pa nič.

Zaradi pomanjkanja mesa so kartne za meso in maščobo časovno zapadle. Ljudem je bilo treba pojasniti, da bodo zanje pozneje dobili mesne konzerve in kašo.

Slaba je bila tudi preskrba s sadjem in zelenjavo. Na seji mestnega odbora OF 3. julija so pojasnili, da so se dogovorili z višjimi forumi, da bodo Jesenice redno tedensko oskrbovali z dvema kamionoma sadja in zelenjave iz Kopra. Dostava pa ni potekala redno.

Z reorganizacijo občinske uprave 22. avgusta je bil za preskrbo prebivalstva postavljen referat za trgovino in preskrbo. Kljub prizadevanjem celotnega mestnega narodnoosvobodilnega odbora preskrba z živili še vedno ni dobro funkcionirala. Živilske nakaznice so na Jesenice še vedno prihajale z zamudo, skladišča niso bila založena s krompirjem, neredna je bila preskrba z mlekom, še vedno se niso dobile meso in maščobe, prav tako pa tudi ni bila urejena preskrba s petrolejem. Vse to je povzročalo veliko kritike med prebivalstvom. Odborniki so menili, da je glavni vzrok za tako stanje neredna dobava iz Ljubljane. Sklenili so, da bo v primeru, če se stanje s preskrbo ne bo popravilo, moral predstavnik mestnega narodnoosvobodilnega odbora odpotovati v Ljubljano, da bo na sedežu okrožja uredil dobavo živil.

Oktober se je preskrba s prehrano še poslabšala. Poročilo referenta za trgovino in preskrbo na seji 22. oktobra pravi: »... Glede prehrane smo mnogo na slabšem, kot smo bili pred meseci...«. Težave so bile pri oskrbi z moko, fižolom, mlekom in krompirjem. Poslabšala se je kvaliteta kruha, ker je na Jesenice prišla ržena moka mešana s sojo, medtem ko »... so trgovci v sosednji Radovljici, Bledu in okolici prejeli moko iz mlinov, ki meljejo žito...«.

Na zalogi pa so imeli približno 3000 kilogramov kondenziranega mleka, ki so ga razdelili vrtcem, šoloobveznim otrokom in vavjenski šoli.

Neko poročilo navaja, da obstaja nevarnost, da bodo Jesenice preko zime ostale brez mleka. »... Mleka v mlekarnah ni, pač pa se dobi dosti mleka po kmetih, seveda za ceno, ki se plačuje na črni borzi...«.

Konec leta so pri Okrajnem narodnoosvobodilnem odboru Jesenice ustanovili komisijo, ki je imela nalogo, da je skrbela, da so živila pravilno in pravočasno razpošiljali v posamezne kraje.

Sklenili so, da bodo Jesenice poskušali oskrbeti z oljem, tako da bi na osebo prišlo 20

dekagramov olja. Domenjeno je bilo, da bodo na Jesenice poslali okoli 2000 kilogramov perutnine, ki se bo lahko kupovala v prosti prodajali po trgovinah in zadrugah.

Oblastni organi so skrbeli tudi za preskrbo prebivalstva z obleko, obutvijo in kurjavo.

O izdajanju nakaznic za obleko in obutev so razpravljali na seji 30. maja. Menili so, naj se z njihovo izdajo trenutno še počaka, ker so pričakovali, da bodo zahteve velike, zlasti še, »... za one, ki bodo prihajali popolnoma brez vsega iz taborišč in zaporov...«. Za oskrbo povratnikov je mestni odbor OF predlagal, naj bi prebivalstvo prostovoljno oddajalo obleko, perilo, odeje, posodo in druge potrebščine, ki se bodo posebej uskladiščile na Jesenicah in Javorniku.

Narodna zaščita je dobila nalogo, da zapleni obleko v praznih in zapečatenih stanovanjih, jo popiše in uskladišči. Nakaznice za oblačila so izdajali samo odbori OF, kajti zaradi pomanjkanja ni bilo mogoče misliti na prosto prodajo. Na seji 22. oktobra so poročali, da so prošnje za obleko in obutev zelo številne, zahteve pa tudi velike. Poročilo pravi: »... Naslednji ponedeljek je bil pravcati naval, zato je predsednik odredil, da se bodo prošnje reševale na masovnih sestankih...«. Dogajalo se je tudi, da so ljudje dobljeno blago med seboj zamenjavali in celo preprodajali. Zaradi takšne situacije so odborniki sklenili, da bodo začasno prenehali sprejemati prošnje za oblačila in obutev, razen najnujnejše, da bi tako lahko rešili že dva ali več mesecev stare zahteve.

Izdali so posebne nakaznice za obleko in obutev za šoloobvezne otroke.

Konec avgusta so razpravljali o preskrbi prebivalstva z drvmi in premogom. Pri razdeljevanju kurjave so upoštevali samo tiste prosilce, ki so bili zares upravičeni. Pri tem pa je bilo treba paziti, da potrošniki niso dobivali kurjave na dveh krajih. To so uredili z nakaznicami, s katerimi je potrošnik izjavil, na katerem mestu bo premog nabavil.

Oskrba s premogom je potekala tako, da sta Kranjska industrijska družba in železniška uprava skrbeli za svoje delavce, za ostalo prebivalstvo pa je premog nabavljala mestni odbor OF. Posebno so morali paziti, da so zagotovili zadosti kurjave za šole in urade

Na sestanku mestnega narodnoosvobodilnega odbora 12. septembra so ugotovili, da je na Jesenicah dovolj drv, primanjkovalo pa je gozdnih delavcev. Ti delavci so zahtevali dodatne karte za živila, ki jim jih je mestni narodnoosvobodilni odbor odobril, dodelil pa jim je tudi nakaznice za obleko in za čevlje.

Vzporedno z jesenskimi popisovanjem prebivalstva so izpolnjevali tiskovine, na katerih so prebivalci zapisali, za koliko časa so preskrbljeni s svojimi zalogami kurjave. Rezultate so uporabili pri nakazovanju drv in premoga. Pri izdajanju nakaznic je komisija vsakokrat ugotavljala, če stranka kurivo res nujno potrebuje. Podpis zaloga kuriva je pokazal, da večina prebivalstva nima zaloga niti za mesec ali dva. Za drva so največ uporabljali neuporaben gradbeni lesen material podrtih hiš.

Na seji 12. decembra so odborniki sprejeli sklep, da se mora premog prvenstveno razdeliti družinam, šele nato samcem. »Vsak samec pa, ki bi hotel biti udeležen pri delitvah kakor družina, naj prinese od kvartnega odbora potrdilo, da ima sam sobo in da ne živi nikjer kot član družine...«. S tem ukrepom so poskušali preprečiti špekulacije pri oskrbi s kurivom. Manjše količine premoga so dobili tudi ljudje, ki so imeli na zalogi nekaj drv, z namenom, da bi drva prihranili.

VIRI

Uporabljal sem izključno zapisnike mestnega odbora OF Jesenice in mestnega narodnoosvobodilnega odbora Jesenice za leto 1945, ki jih hranijo Zgodovinski arhiv Ljubljana v arhivskem skladišču na Jesenicah.

